

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

SAWAKO ARIYOSHI

PARFUM
DE CURTEZANĂ

Traducere din limba japoneză și note de
ANGELA HONDRU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Iuliana Glăvan, Cristina Jelescu, Patricia Rădulescu
DTP: Emilia Ionașcu, Veronica Dinu

Tiparit la Paper Print – Brăila

SAWAKO ARIYOSHI
KŌGE

Copyright © 1962 by Tamao ARIYOSHI
First published in 1962 in Japan by Chūōkōron-Sha, Tōkyō.
Romanian translation rights arranged with Tamao ARIYOSHI through
Japan Foreign Rights Centre/Simona Kessler & Associates Agency Ltd.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2013, 2023, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ARIYOSHI, SAWAKO

Parfum de curtezană / Sawako Ariyoshi; trad.:

Angela Hondru. – București: Humanitas Fiction, 2023

ISBN 978-606-097-281-5

I. Hondru, Angela (trad., note)

821.521

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

Capitolul 1

Tomoko și-a răsfnrat degețelele și a apăsat cu putere peticul de mătase ca să-l întindă bine. Palma ei nu atingea nici măcar mărimea unei frunze de arțar din grădină. Veranda căsuței de țară din ținutul Kishū¹, cu o climă temperată plăcută, era mai spațioasă decât în alte părți, măsurând peste patru *shaku*². Tomoko ședea cu spatele drept pe o pernă mare ce trona în colțul însorit. A netezit cu palma câteva petice, răbdătoare și atentă și, în final, a suprapus două ca să le coasă laolaltă. Avea de la bunica ei un ac cu urechile mari, din cele pentru copii, folosite pentru pânza groasă de bum-bac. S-a apucat de cusut și, când peticele au ajuns cât palma, a luat forfecuța și a tăiat ața. Clic.

Mănuia acul cu îndemânarea unei femei în toată firea. L-a uns mai întâi, după datină, a luat bucata de material cu mâna stângă, iar cu dreapta a potrivit vârful acului, îndreptându-și totodată spatele și adoptând o ținută adecvată pentru cusut. Era micuță de statură pentru vârsta ei, dar pe chip i se întipărise o hotărâre ieșită din comun. Te uimea pur și simplu contrastul dintre profilul frumos conturat – cu ochii rotunzi și buza de jos mai plinuță – și seriozitatea nu tocmai firească pentru o copilă.

Numai că acul gros nu era deloc potrivit. Cu toate că Tomoko își luase măsuri de precauție, ungându-l cu ulei de păr, împungea greu și lăsa găuri mari pe marginea peticelor, scoțând și un ușor pârâit. Firul roșu de mătase se strecura ușor dar oarecum

1. Cuprinde actuala prefectură Wakayama și sud-estul prefecturii Mie.

2. Un *shaku* măsoară 30,3 cm.

stingher prin găurile mult prea mari. N-a ieșit ceva grozav, deși fetița simțea că-i ard buricele trandafirii ale degetelor. Pricina eșecului părea să fi fost combinarea nepotrivită a două materiale diferite: un crep satin pe față și o mătase foarte subțire pe dos. Ori-cum, își isprăvise treaba.

Tomoko a tras cu grijă de margini ca să se așeze bine la cusături și apoi a pus-o peste celelalte, aflate deja pe colțul stâng al pernei pentru șezut. Și bucata asta avea aceeași lățime ca precedentă. Tomoko potrivise peticele pe lungime, obținând patru săculeți dreptunghiulari, dintre care doi mai înguști și doi puțin mai lați.

— Eu credeam că te joci frumos, singurică... Ce coși acolo?

Auzind vocea bunicii, Tomoko ridică privirea, iar buza de jos, până atunci țuguiată din pricina concentrării, se destinse brusc.

— Fețe de salteluțe și de plăpumioare.

— Pentru păpușă?

— Bunico, aș vrea niște material...

— Am în debara, îți scot mâine.

— Nu din debara. Mi-ar trebui niște vatelină.

— Aha, vatelină...

Bunica a fost plăcut surprinsă. Tare și-ar fi dorit ca fiica ei, Ikuyo, mama fetiței, să fi deprins cumpătarea, trăsătură pe care Tomoko o avea în sânge. Bătrâna folosea vatelina, un fel de bum-bac scămoșat, în straturi subțiri, la poalele chimonourilor. Micuța știa că rămășițele se adunaseră la fundul cutiei cu ace.

La patruzeci de ani împliniți era neașteptat de tânără pentru o bunică. Formele ușor dolofane și pielea albă trădau o femeie în floarea vârstei. Sătenii spuneau mereu că familia Sunaga se compune din trei surori aparținând unor generații diferite. Când s-a răspândit vestea măritişului în familia Sunaga, se întrebau în glumă dacă urmau să se mărite toate trei.

Tsuna, bunica, era văduvă de doi ani, iar Ikuyo, de trei. Fiică unică la părinți, Ikuyo se îndrăgostise de fiul înstăritei familii Tazawa din satul vecin, Umehara, și el singur la părinți. Nici una din familii nu voia să-și lase odrasla să plece de acasă pentru a fi adoptată de familia cu care se încuscrea. Tatăl lui Ikuyo era cumplit

de încăpățânat, iar băiatul lui Tazawa, îndrăgostit lulea. S-au tot ciondănit, dar în cele din urmă au ajuns la o înțelegere. Oficial, Ikuyo mergea în familia soțului ca doamna Tazawa, dar primul copil care li se năștea urma să fie trecut în registrul civil al familiei Sunaga și să devină moștenitorul de drept al acesteia. Neîmpacându-se bine cu soacra, Ikuyo s-a întors la casa părintească, unde a trăit mai departe cu Seikichi, soțul ei.

Chiar dacă la sfârșit de perioadă Meiji¹ mai existau nurori care nu doreau să stea cu socrii, nu li se lua în serios nazurile. Totuși, în cazul soților Tazawa, situația complicată din registrul civil îi îngăduia capricioasei Ikuyo să ducă o viață conjugală oarecum diferită. Însă la scurtă vreme după nașterea lui Tomoko – fetița nu participase încă la prima sărbătoare *Shichi-go-san*² – pe tatăl copilei l-a răpus o pneumonie. Ikuyo rămăsese văduvă la vârsta de douăzeci de ani. De-atunci, mai trecuseră trei.

Seriozitatea copilei de șase ani alimenta și ea hazul sătenilor, cu toate că le era foarte limpede care din cele trei urma să se mărite. Nici vorbă nu putea fi de Tsuna. Dacă și Tomoko ieșea din discuție, nu mai rămânea decât Ikuyo, în vârstă de douăzeci și trei de ani. Ciudat era însă faptul că Ikuyo, care se străduise mult ca să-l convingă pe tânărul din familia Tazawa să locuiască la ea, lucru oarecum de înțeles, păreasa acum de bunăvoie casa părintească, fapt ce stârnea multă vâlvă.

— Cum să plece din propria-i casă o femeie căreia nu-i lipsește nimic! Și-și mai lasă și copilul de izbeliște! Dragostea i-o fi luat mințile!

Tsuna nu mai contenea cu bombănelile. Chiar nu-și înțelegea fiica. Ce să caute în căminul unui văduv copleșit încă de tristețe, când putea foarte bine să stea acasă la ea? Ce-i trebuia să se mărite iarăși? Doar purtase o dată veșmintele de mireasă!

— Dacă te incurcă Tomoko, o iau cu mine. Familia lui e de acord. Dar vreau s-o las aici pentru că aparține familiei Sunaga. Te rog să nu mai cârțești atâta!

1. 1868–1912.

2. Sărbătoarea copiilor de 3, 5 și 7 ani, celebrați pe data de 15 noiembrie.

— Crezi că ai dreptul să-i faci asta lui Seikichi, care s-a stins așa tânăr? I-am zis eu lui Seikichi: „De ce-ai plecat înaintea mea? Cui o lași? Tu ești de vină...” Și crezi c-o să-ți fie ușor într-o casă plină deja de copii?

— M-au asigurat că n-am de ce să-mi fac griji.

— Mare scofală să promiți! Însă, odată ajunsă în casa lor, o să vezi tu cât e de greu și de câte frecuşuri o să ai parte. Nu-i la îndemână traiul cu socrii, știi bine. Crezi că o să-ți fie la fel de ușor ca pe vremea când stăteai cu Seikichi la noi?

— Mamă! se răsti Ikuyo.

Își ridică pe neașteptate capul și se opri din cusut.

— Ești cumva geloasă?

Ikuyo își învinuia mama de gelozie, neputându-și explica altfel de ce o văduvă se împotrivesc căsătoriei altei văduve. Pentru câteva clipe ochii i-au stilit de mânie. Pe de altă parte, Tsuna simțea că se sufocă. N-a mai scos o vorbă. Ura părea să pună stăpânire deopotrivă pe amândouă. Tsuna se întreba dacă Ikuyo a tratat-o vreodată ca pe o mamă adevărată. Fata asta capricioasă nu făcuse altceva decât s-o cicălească la nesfârșit cu chimonourile ei. Atât. Se pricepea la cusut ca restul femeilor din familia Sunaga, le moștenise talentul, numai că ea, încă de mică, s-a îngrijit doar de propriile-i veșminte. N-o interesau alții câtuși de puțin. Chiar și după moartea lui Seikichi se bucura enorm de vizitele negustorului de mățasuri. Îi luceau ochii de plăcere ori de câte ori își alegea materiale noi, din care își croia chimonouri moderne și fistichii. Era și firesc ca tot satul să fie cu ochii pe ea! Cochetăria ei îl stârnise probabil și pe fiul căpeteniei satului. Tsuna continua să tacă, străfulgerând cu privirea chimonoul de corp de pe genunchii lui Ikuyo, la care ea lucra. Tsuna o ajutase de bunăvoie să-și pregătească trusoul pentru prima ei nuntă, dar acum se încăpățâna să nu miște un deget.

Tomoko n-avea habar de certurile dintre bunică și mamă. Ședea cuminte cu fața spre grădina scăldată în lumina apusului, preocupată doar de saltelele și plăpumile păpușii. Netezea cu degețelele resturile de vatălină, le întindea bine în lungime făcându-le să arate ca scamele de nori de pe cerul primăvărat, le îndesa

în săculeții cusuți de ea și le bătătorea cu palma. Deprinsese foarte repede până și meșteșugul de a rotunji colțurile cu vârful acului. Muncise sârguincios trei zile și așternutul păpușii era gata – două salteluțe de 3×4 *sun*¹ și două plăpumioare de 7×8 *sun*. Îi ajunsese la urechi vestea că mama ei se recăsătorea, dar mintea copilei de șase ani nu putea înțelege urmările asupra ei. Ceea ce o încânta în toată povestea mamei era mărinimia cu care îi dăduse peticele de mătase, mai frumoase ca oricare altele de până atunci. Cu ele reușise să confecționeze un așternut elegant pentru păpușa, lucru pe care și-l dorea de foarte multă vreme.

S-a hotărât să lase perna pentru a doua zi, așa că a luat iute o mingiuță de pânză umplută cu boabe de fasole roșie și a pus-o cu gingășie sub capul păpușii. Păpușa cu breton și părul drept până la umeri avea un chimonou identic cu al lui Tomoko. Fetița insistase ca bunica să-i dea peticele pentru păpușa. Pe fundalul peștiș se etalau, în toată splendoarea lor, mănunchiuri de pene liliachii. Materialul îl alesese mama, iar chimonoul pe care-l purta Tomoko se număra printre puținele cusute chiar de mamă. Lumina apusului dădea mânecilor și umerilor o strălucire aparte, mai rar întâlnită la o mătase obișnuită. Era un imprimeu modern, la care Ikuyo ținuse morțiș. Amintirile femeilor se leagă negreșit de veșmintele pe care le poartă. Fără nici o excepție. Tomoko avea și ea să-și amintească de mănunchiurile de pene mov. Adultă fiind, de multe ori când se gândea la mama ei, îi venea în minte ziua copilăriei când ea și păpușa purtaseră chimonouri la fel. Imaginea mamei din vremea aceea se păstra nealterată pe întâia filă a amintirilor.

Asemenea cocorului ce-și întinde aripile pentru a-și proteja puiul, își răsfiră și ea mânecile chimonoului cu pene liliachii peste verandă și se aplecă asupra păpușii culcate. Bătând ritmul ușor cu degețelele în capătul plăpumioarei, intonă un cântec de leagăn:

*Nani, nani,
Puiul mamei,
Mama puiului scâncit,*

1. Un *sun* măsoară 3,03 cm.

*Dup-un nor ea s-a pitit.
Dar acum a revenit
Lângă puiul adormit.*

N-avea ea cine știe ce voce, dar la o copilă de șase ani impresionantă precizia cu care sunetele își schimbau tonalitatea. Nu cânta prea tare și fiecare cuvânt răsună cu claritate. Doar cuvântul „pitit“ îl rostea oarecum sacadat, ceea ce-l făcea mai greu de înțeles, dar cânta totul dintr-o suflare și se deslușea destul de limpede ce zice.

Unchiul Shin'ya, care le mai vizita uneori, o întrebă admirativ:

— Tu știi ce-nseamnă „pitit“?

— Îhî.

Deranjată de la joacă, primul impuls a fost să-l expedieze cu un „îhî“, dar apoi a ridicat frumos capul și a încuviințat politicos.

— Ce-nseamnă?

— Că nu se mai vede.

— Tsuna, fetița asta e tare istețată.

Auzindu-i vocea, bunica și-a făcut și ea apariția. Nu se dăduse în vânt după cumnatul ei nici pe vremea când i-a trăit soțul, dar n-avea încotro, trebuia să stea de vorbă cu el. Unchiul, mult mai în vârstă decât cumnata lui, nu s-a sinchisit de răceala Tsunei. A repetat înapoi cuvintele fetiței, extaziindu-se netulburat:

— Așadar, mama puiului s-a pitit după un nor!... O fi copilă asta plină de candoare, dar știe foarte bine ce zice. E inteligentă... Păcat de ea... nu crezi, Tsuna?

— Adică?

— Mama lui Tomoko...

— A, da, Ikuyo se mărită. Am primit felicitarea duminică zilele trecute. Mulțumesc.

Felicitarea bombastică i se păruse de-a dreptul insinuantă. N-au răspuns așa cum s-ar fi convenit. Tsuna n-a avut chef, dar a și neglijat, fiind prinsă cu treburile ei. Își închipuia că bătrânul se înființase acum ca s-o asalteze cu reproșuri și-i venea s-o strângă de gât pe Ikuyo. Tsuna și-a plecat fruntea și a mormăit niște scuze din vârful buzelor, dar cumnatul ei le-a expediat cu o fluturare

a mâinii, fără ca pe chipul lui uscățiv să se deslușească vreo tresărire. Altul era scopul vizitei.

— A venit la mine cineva din familia Tazawa.

— În legătură cu slujba religioasă de pomenire? întrebă Tsuna cu suspiciune.

Familia Tazawa, rudele fostului soț al lui Ikuyo. Adevărat... erau rude și cu ei, prin alianță, dar Tsuna nu-i știa atât de apropiați de Shin'ya încât să-l roage să mijlocească discuțiile cu văduva. Și-a dat imediat seama de cum stăteau lucrurile și subiectul discuției nu-i făcea deloc plăcere.

După ce cu trei ani în urmă le murise unicul fiu, Seikichi Tazawa, părinții lui începuseră să se gândească la succesiune. Nu abordaseră problema mai devreme pentru că tatăl lui Seikichi era mult mai tânăr decât soțul Tsunei, dar poate și de gura lumii, care susținea că avea și copii ilegitari. Au așteptat momentul potrivit. Ikuyo urma să se recăsătorească.

— M-a rugat să vă transmit să le-o dați pe Tomoko, unica fiică a singurului lor copil.

— Ce i-a apucat? Unde se trezesc? Doar s-a hotărât de la bun început, încă înainte de a se naște Tomoko, că viitoarea lor odraslă va moșteni familia Sunaga. Soțul meu a acceptat atunci ca Ikuyo să se căsătorească cu Seikichi Tazawa numai cu condiția asta.

— Însă cu totul altfel stau lucrurile acum. Și pentru Tazawa... Nu s-au așteptat ca fiul lor să moară atât de tânăr.

— Nici eu! Dacă nu murea înainte de vreme, Ikuyo nu avea nici un motiv să se mai mărite.

Tsuna părea să fi uitat cu cine vorbește – nu-și mai controla tonul și ironia îi scăpase involuntar. Chiar dacă nu suporta ideea că Ikuyo se recăsătorea, Tsuna ținea la demnitate. Or, acum se dăduse de gol. Pe fața ridată a cumnatului s-a deslușit un zâmbet.

— Numai că Ikuyo a fost întotdeauna cam ciudată... încă de mică. Nu cred că e cazul să mai pui paie pe foc, îi aruncă el în față, fără menajamente.

— Tomoko-*chan*!¹

1. Sufix apelativ folosit pentru copii.

Deranjată de întorsătura neașteptată pe care o luase conversația, bunica și-a strigat nepoata.

— S-a răcorit. Intră-n casă! Hai, du-ți păpușa la locul ei!

Nu voia ca Tomoko să audă vorbindu-se de rău despre Ikuyo. În plus, vizita lui Shin'ya avea legătură directă cu fetița. Deși încă inocentă, era un copil precoce și trebuia scutită de bârfe și intrigi.

Tomoko s-a supus fără să scoată o vorbă. A așezat păpușa și așternutul acesteia pe perna pe care stătuse, s-a ridicat, a luat totul în brațe și a pornit clătînându-se sub povară. Era mai matură decât alți copii de vârsta ei, dar fața rotundă și picioarele scurte trădau copilăria. Din pricina pernei uriașe din brațe, nici nu vedea pe unde calcă. Înainta pe coridor cu pași nesiguri și timizi către odaia bunicii aflată lângă încăperea cu altar budist. Nu mai dormea de multă vreme în cameră cu mama ei, ci se culca și se trezea alături de bunică.

A trecut prin încăperea cu altarul budist și, când să tragă ușa glisantă cu mâna dreaptă, a izbit-o ceva straniu. Cum ochii i se obișnuiseră cu întunericul, a privit spre camera mamei de unde se iveau, prin îmbinările dintre panouri, o perdea de fum albicios. A pus jos tot ce avea în brațe și s-a apropiat ușor.

Crăpând puțin ușa, a frapat-o lumina soarelui ce părea că nu apusese definitiv înspre fațada casei. În realitate, cu toate ușile închise, cămăruța lui Ikuyo de șase *tatami*¹ intrase într-un con de umbră, însă pe Tomoko o derutase întunericul din încăperea cu altarul budist. A zărit umărul stâng al tinerei sale mame, care ședea cu spatele la ușă. Nu purta nimic deasupra chimonoului, nefiind una dintre serile răcoroase, așa că umărul delicat desăvârșea conturul trupului. Și chimonoul de corp era subțire. Ea nu renunța la chimonourile de mătase nici în zilele obișnuite. Acum avea pe ea unul de crep, de culoarea frunzelor putrede. În casa Sunaga, locuința a unor proprietari fără prea mulți servitori, privați de capul familiei, Ikuyo trăia izolată, ca o domnișoară de la oraș căreia îi venise prea târziu sorocul măritişului.

1. O rogojină *tatami* măsoară 1,80 x 0,90 m.

Privirile fetei au fugit de pe umărul mamei spre partea stângă a încăperii și acolo au rămas pironite. I se părea că din *kotatsu*¹ iese fum. Un fum înecăcios, alb ca aburul, parcă învăluia cuvertura luxoasă.

— *Tomo-chan!* Ce s-a întâmplat? întrebă Ikuyo, văzând că deschide ușa și dă buzna în camera ei.

— Mamă! Fum!...

— Aaa, asta?!

Tânăra mamă își înăbuși râsul, apoi se încruntă brusc și o trimise pe Tomoko să închidă ușa.

— E fum de tămâie. Miroase frumos. Ard tămâie ca să-mi parfumez chimonourile.

Așadar, fumul care o speriasse pe Tomoko se înălța din vasul cu tămâie deasupra căruia stăteau înșirate chimonourile lui Ikuyo. Chimonourile de mătase cu imprimeuri vesele sau din crep colorat, care de care mai strălucitoare, erau doar însăilate.

— Uite-aici!

Ikuyo ridică mândră poalele chimonourilor, pe rând, pentru ca Tomoko să arunce o privire și coșului de bambus împletit care trona peste vasul cu tămâie. Fetei i se făcu puțin greață. Privea oarecum neliniștită poalele chimonourilor care se vălureau ca niște cozi de pește. Când trase cu ochiul spre fundul coșului, o pală de fum alb o izbi drept în față, înainte să mai apuce să se ferească.

— Îîîh...

Sufocându-se din pricina fumului ce-i năpădise nările, Tomoko îi adresă mamei o privire plină de reproș.

— Miroase frumos, nu-i așa?

Ikuyo și-a așezat iar pe genunchi mâna albă după ce ridicase grațios poalele chimonourilor. Mătasea și crepul s-au prăbușit la loc peste coș, unduindu-se ca niște fințe vii. Un parfum dulceag s-a răspândit în jur. Pesemne că nasul fetei se obișnuise cu parfumul puternic, pentru că aceasta a rămas pierdută în lumea propriilor gânduri.

1. Sistem de încălzire care constă dintr-o sursă de căldură aflată într-o adâncitură a dușumelei, sub o masă joasă acoperită cu o cuvertură.